

מצווה רל"ט - מצוות תוכחה

מצווה רל"ט- מצות תוכחה לישראל שאינו נוהג כשורה .

הגדרת המצווה- המקור בתורה ובחז"ל

שורש המצווה- ההסבר, הטעם למצווה הזו

דיני המצווה- ההלכות שנלמדות מהמצווה

למעשה- מתי עושים אותה, היכן היא נוהגת את מי היא מחייבת ומה העונש.

הגדרת המצווה- המקור בתורה ובחז"ל

• להוכיח אחד מישראל שאינו מתנהג כשורה, בין בדברים שבין אדם לחברו או בין אדם למקום.

שנאמר ([ויקרא יט יז](#)): "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא".

הגדרת המצווה- המקור בתורה ובחז"ל

• **ואמרו בספרא** (קדושים ד ח): "מנין אם הוכחתו ארבעה וחמשה פעמים ולא חזר,

שאתה חייב לחזר ולהוכיח? תלמוד לומר - הוכח תוכיח".

• **ועוד אמרו זכרונם לברכה בגמרא** (ב"מ לא א): "הוכח תוכיח- אפילו מאה

פעמים".

• **ואמרו שם בספרא:** " יכול מוכיחו ופניו משתנות? תלמוד לומר: ולא תשא עליו

חטא".

הגדרת המצווה- המקור בתורה ובחז"ל

וזה מלמד שבתחילת התוכחה שראוי לאדם, להוכיח **בסתר** ובלשון רכה ודברי **נחת**, כדי שלא יתבייש,

ואין ספק שאם לא חזר בו בכך, **שמכלימין החוטא ברבים ומפרסמין חטאו**

ומחרפין אותו עד שיחזר למוטב .

.

שורש המצווה- ההסבר, הטעם למצווה הזו

משרשי המצווה. לפי שיש בזה שלום וטובה בין אנשים,

כי כשיחטא איש לאיש, ויוכיחנו במסתרים, יתנצל לפניו ויקבל התנצלותו וישלם
(וי"ג וישלים) עמו,

ואם לא יוכיחנו ישטמנו בלבם ויזיק אליו לפי שעה או לזמן מן הזמנים, כמו

שנאמר ברשעים (שמואל ב יג כב) : "ולא דבר אבשלום עם אמנון".

וכל דרכי התורה דרכי נועם ונתיבותיה שלום .

דיני המצווה- ההלכות שנלמדות מהמצווה

מדיני המצווה:

מה שאמרו זכרונם לברכה (ערכין טז ב) שחיוב מצוה זו עד הכאה, כלומר שחייב המוכיח להרבות תוכחותיו אל החוטא עד כדי שיהיה קרוב החוטא להכות את המוכיח.

דיני המצווה- ההלכות שנלמדות מהמצווה

ומכל מקום, אמרו זכרונם לברכה (שם) גם כן, שאם יראה המוכיח **שאין בדברי**

תוכחותיו שום תועלת נמצא, מתוך גדל רשע החוטא, או שהוא אלים ורשע ביותר

ומתיירא ממנו שלא יעמוד עליו ויהרגנו- שאינו חייב במצוה זו באיש כזה,

וזהו אמרם זכרונם לברכה (יבמות סה ב): "כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך

מצוה לשתק במקום שאין הדבר נשמע", לפי שיהיה בעניין קלון למוכיח, ולא תועלת

לאשר הוכח.

© Can Stock Photo

דיני המצווה- ההלכות שנלמדות מהמצווה

ומכל מקום יש להתיישב לכל בעל נפש ולהשגיח הרבה בעניינים אלה, ולחשב ולראות אם יהיה תועלת בדבריו אל החוטא, שיוכיחנו ויבטח בשם יתברך, כי הוא יעזרנו בהלחמו עם שונאיו,

ואל ירך לבבו ולא יירא, כי השם שומר את כל אוהביו ואת כל הרשעים ישמיד, **ואם ישוב החוטא יהיה לו בזה שכר גדול.**

ומי שבידו להשיבו ולמחות בו ולא מחה הוא נתפש על חטאו (=של החוטא),

דיני המצווה- ההלכות שנלמדות מהמצווה

ועוד אמרו זכרונם לברכה (שם) שאפילו הקטן חייב להוכיח הגדול, אם יראה הגדול הולך בדרך לא טוב.

ויתר פרטי מצוה זו, נתבאר במקומות מפזרים בתלמוד (הל' דעות פ"ו)

**למעשה- מתי עושים אותה, היכן היא נוהגת את מי היא מחייבת
ומה העונש.**

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות, והעובר עליה ולא הוכיח
בעניין שאמרנו- ביטל עשה,
ועוד שהוא מכת הרשעים שעושים כן.